

РЕШЕНИЕ

№ 285

гр. София, 12.06.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, ВТОРО
НАКАЗАТЕЛНО ОТДЕЛЕНИЕ, в публично заседание на двадесет и осми април,
през две хиляди двадесет и пета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПЕТЯ КОЛЕВА
ЧЛЕНОВЕ: ПЛАМЕН ДАЦОВ
ИВАН СТОЙЧЕВ

при секретаря Г. Иванова и в присъствието на прокурор П. Маринова, като
разгледа докладваното от съдия Дацов КНОХД № 316/2025 година и въз основа на
закона и доказателствата по делото, взе предвид следното:

Касационното производство е инициирано по протест на Софийска
апелативна прокуратура с предявено основание за явна несправедливост на
наказанието – чл.348, ал.1, т.3 НПК. В тази връзка се моли да се отмени решението
на въззивната инстанция поради наличието на предпоставки, налагащи да бъде
увеличено наказанието.

Депозирани са касационни жалби и от поверениците – адв. И. Т. за частните
обвинители Д. М., П. М., П. С. и Д. С. и адв.Р. П. за А. С. с молба заради явната
несправедливост на наказанието атакуваното решение да бъде отменено, а делото
върнато за ново разглеждане на долустоящата инстанция за увеличение на същото.

По делото е постъпила и касационна жалба от подсъдимия А. А. чрез
защитника му адв. Д. М., претендиращ наличието на касационните основания
визирани в чл.348, ал.1, т.1, т.2, т.3 НПК и в тази връзка молба за намаляване на
наказанието под или в минималния размер при условията на чл.66, ал.1 НК както и
редуциране на лишаването от право да управлява моторно превозно средство
(МПС).

В хода на производството пред ВКС, представителят на ВКП поддържа
протеста.

Поверениците на частните обвинители и самите частни обвинители
поддържат касационните си жалби и молят за отмяна на решението и връщане на
делото за увеличение на наказанието.

Защитникът и подсъдимият поддържат касационната жалба и молят за
намаляване на наказанията.

Частните обвинители Д. М. и П. М. заявяват, че смъртта е настъпила заради
изключително безотговорното, арогантно и самонадеяно поведение на подсъдимия,
който не може да се приеме, че се е разкалял, тъй като е създавал семейство, „отдал се
е на любовта“, което показва липса на смирение, типично за един вярващ човек,
което той е опровергал. Частният обвинител Д. М. е на мнение, че подсъдимият не
иска да поеме отговорност за причиненото убийство на А.-М. М. и Я. С., като се
надява да бъде съжален за нещо, което впоследствие е извършил – създаването на
дете. Твърди се, че са пренебрегнати от съда добродетелите на починалите, тъй
като са били личности, които могат да допринесат за обществото.

Жалбоподателят и частен обвинител А. С. по повод чистото съдебно минало на подс.А. сочи, че е нормално същото да е такова, тъй като той е на 19 години и е нямал време да извърши други престъпления, като това не го оправдава. Твърди, че когато се шофира в градски условия на дълги светлини се заслепяват освен пешеходците, но и насрещно движещите се МПС. Не вярва, че подсъдимият не е видял пешеходците. Жалбоподателят С. е на мнение, че съжалението не е достатъчно и, че това не е небрежност, а безотговорност. Пледира се за по-висока присъда, тъй като това ще има превенция към останалите членове на обществото да не шофират с превишена скорост.

В своя защита подсъдимият заявява, че изключително съжaliaва и се разкайва за хората, които е наранил и най-вече родителите, като иска да му се даде възможност да се грижи за своята дъщеря.

В последната си дума подсъдимият А. моли за по-ниско наказание, за да продължи напред и стане добра част от обществото.

Върховният касационен съд на Република България, второ наказателно отделение, като обсъди доводите на страните и извърши проверка на атакувания съдебен акт, установи следното:

С Присъда от 04.07.2024 год., Софийски градски съд по НОХД № 2481/2023 год., е признал подс. А. М. А. за виновен в извършено престъпление по чл.343, ал.3, пр.2, алт.2 и пр.5, б.„б“, алт.1 вр. ал.1 вр. ал.4 вр. чл.342, ал.1, пр.3 и във вр. с чл.2 вр. чл.54, ал.1 НК го е осъдил на 9 години „лишаване от свобода“. На основание чл.58А, ал.1 НК вр. чл.373, ал.2 НПК е намалил определеното наказание с 1/3 на 6 години „лишаване от свобода“ при „общ“ режим. На основание чл.59, ал.2 вр. ал.1 НК е приспаднал от така определеното наказание времето, през което подсъдимият е бил задържан за 72 часа, както и времето, през което е търпял мярка за неотклонение „задържане под стража“, а именно от 08.05.2023 год. до 08.07.2023 год. На основание чл.343г вр. чл.49, ал.2 НК е наложил на подсъдимия наказание „лишаване от право да управлява МПС“ за срок от 9 години. На основание чл.59, ал.4 вр. ал.1 НК съдът е приспаднал времето, през което подсъдимият е бил лишен от това право в хода на досъдебното производство. Бил е осъден и за разносните по делото.

С Решение № 380/14.11.2024 год., САС – НО, III състав по ВНОХД № 1012/2024 год. е потвърдил горесцитираната присъда изцяло.

По отношение на наведените основания в касационния протест и касационните жалби на частните обвинители:

В протеста и касационните жалби се навеждат доводи за явна несправедливост на наказанието.

Настоящият състав на ВКС, преди да отговори на всяко едно от възраженията прецени, че с оглед основните оплаквания визирани в разпоредбата на чл.348, ал.1, т.3 НПК е необходимо да се дадат някои разяснения.

В съдебната си практика върховната инстанция изрично използва определени критерии за преценка на явната несправедливост. Така например се приема, че такава ще е налице, когато наложеното наказание **значително надхвърля или явно не съответства** на тежестта на извършеното престъпление и степента на обществена опасност на дееца, като се отчитат всички смекчаващи и отегчаващи отговорността обстоятелства. Някои от факторите, които се вземат предвид при тази преценка, включват тежест на настъпилите последици като: брой пострадали лица, характер и степен на получените телесни повреди, настъпила смърт. На следващо място, като критерий се отчита вината – умисъл или

непредпазливост с нейните форми на небрежност и самонадеяност. По правило не се подценяват и обстоятелствата, при които е извършено деянието – нарушени правила за движение, скорост, употреба на алкохол или други упойващи вещества, състояние на пътното платно и метеорологични условия, техническа изправност на превозното средство. Не се пренебрегва в практиката като основание и предходното поведение на дееца – наличие или липса на предишни нарушения на правилата за движение, криминално минало. Съдът взема предвид и смекчаващите, и отегчаващите отговорността обстоятелства – оказване на помощ на пострадалия/те, съдебно минало, разкаяние, съдействие на разследващите органи, опит за укриване, утежняващо състояние на пострадалия/те и други. Преценява се и имущественото състояние, свързано с възможност за възстановяване на причинените вреди. Съдебната практика не игнорира личните и семейни обстоятелства, свързани с дееца – възраст, здравословно състояние, семейно положение, наличие на деца и други.

В контекста на горепосоченото е необходимо и да се отбележи значението на чл.36 НК по отношение на разглежданото касационно основание. ВКС последователно е подчертавал, че при определяне на наказанието съдилищата са длъжни да се ръководят от целите, посочени в чл.36, ал.1 НК, а именно да се поправи и превъзпита осъденото лице към спазване на законите и добрите нрави, да се въздейства предупредително върху него, да му се отнеме възможността да върши други престъпления и да се въздейства възпитателно и предупредително върху другите членове на обществото. Главната цел е поправянето и превъзпитанието на осъдения, за да не върши в бъдеще други престъпления, като това е свързано основно с промяната на светогледа на осъденото лице. Съответното наказание основно трябва да се съобрази с това по какъв начин то ще въздейства върху неговото съзнание и доколко ще промени неговото поведение в бъдеще да се въздържа от осъществяване на противоправни деяния. В противен случай, ако не се вземе предвид това най-важно обстоятелство, свързано с йерархията на целите визирани в чл.36 НК, наказанието само по себе си ще има обратен ефект и то ще представлява една безсмислена държавна санкция, която не е изпълнила предназначението си.

На следващо място, наказанието трябва да има и предупредително въздействие. Това означава, че в съзнанието на дееца следва да се оформи знанието, че ако извърши друго престъпление, той пак ще бъде наказан, което представлява един вид задръжка срещу извършването на нови престъпления.

В тази връзка ВКС винаги е приемал, че правилното прилагане на чл.36 НК е неразривно свързано с принципа на индивидуализация на наказанието, визиран в чл.54 НК. Това е така, тъй като съдът е длъжен да отчете всички смекчаващи и отегчаващи обстоятелства, както и обществената опасност на деянието и дееца, за да определи наказание, което в най-пълна степен ще постигне целите по чл.36 НК.

Съдът е длъжен да съобрази при всички положения и още нещо - съответствието на наказанието с тежестта на престъплението, както и ефективността на санкцията с целите по чл.36 НК. В този смисъл, в практиката си ВКС следи за това съответствие и ако наказанието е несъразмерно тежко или необосновано леко и не може да се свърже с постигането на целите, следва да бъде изменено по реда, предвиден за това в НПК.

Не на последно място, ВКС следи и за спазване на чл.36, ал.2 НК, който забранява наказанието да има за цел причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство, като този критерий винаги е част от общата преценка за законосъобразност и справедливост на наложената санкция.

По отношение на възразението на прокуратурата за явна несправедливост на наказанието заради неговата заниженост.

От една страна, въззивната инстанция е приела като смекчаващи отговорността обстоятелства чистото съдебно минало, младата възраст на подсъдимия и разкаянието, което той е направил още в началото на досъдебното производство и препотвърдено в хода на съдебното.

От друга страна, по отношение на добрите характеристични данни, правилно съдилищата са се позовали на събраните доказателства по делото за това, като показанията на свидетелите Н. и Б.. Що се отнася до оплакването, че не следва да се приема като доказателство по делото подписа на граждани в полза на подсъдимия и приетата характеристика от „Божията църква в България“, следва да се отбележи следното:

Характеристичните данни в наказателното производство представляват информация, свързана с личността на обвиняемия (подсъдимия) и други участници в процеса, която е релевантна за установяване на обективната истина, определяне на наказанието и вземане на други процесуални решения. Тези данни могат да бъдат както обективни факти, така и субективни оценки. Според съдебната практика, характеристичните данни могат да бъдат многообразни и зависят от конкретния случай. Такива например са - данни за социален статус и поведение, за съдебно минало, информация свързана с извършеното престъпление, свидетелства за здравословно състояние. Тук е необходимо да се подчертае, че Върховният съд многократно е обръщал внимание на значението на характеристичните данни при индивидуализацията на наказанието и в този смисъл е акцентирал не в едно решение, че съдът е длъжен да ги вземе предвид заедно с тежестта на извършеното престъпление и други релевантни обстоятелства, за да определи справедливо наказание, което да постигне целите по чл.36 НК.

Важно е да се отбележи и още нещо, че характеристичните данни се събират и проверяват по установения в НПК ред чрез различни способи – разпити на свидетели, събиране на писмени документи, експертизи и други.

В случая, представената подписка и отбелязаното от цитираната църква е обстоятелство, което представя подсъдимия като човек, който се определя от други членове на обществото с неговите положителни характеристики и, ако същата подписка, свързана с установеното от въпросната църква, не бъде приобщена и приета като доказателство по делото във връзка с неговата характеристика, ще представлява отказ от приобщаване на валидно доказателство, без да съществува законово основание за това. Съдът, при това положение, е недопустимо да отхвърли въпросната подписка. Не следва да се забравя и още нещо, че съдът е длъжен да събира всички относими за личността на подсъдимия доказателства, които могат да бъдат както положителни, така и отрицателни, тъй като само по този начин, той би действал в интерес на правосъдието. На тази основа, той е задължен да инкорпорира доказателства, представени от всички страни в процеса, което е гаранция за ненарушаване на един от основните принципи в наказателния процес – за равни процесуални права. Този принцип е фундаментален за осигуряване на справедлив и демократичен наказателен процес. В процесния случай, неприемайки такова доказателство, за което няма данни за недостоверност, предубеденост или опороченост, това ще представлява нарушаване не само на основните постулати, свързани с доказателствата в наказателното производство, но и в разрез с вече разгледания основен принцип в процеса. Именно поради последното, визираното в протеста, че подписката не може да бъде приета, тъй като участниците в нея нямало данни да са познавали подсъдимия е голословно

твърдение, не се основава на доказателства по делото и не се споделя от настоящия състав на ВКС.

Другото възражение е, че подобна подписка представлявала навлизане на общественото мнение в съдебната зала. Следва да се има предвид, че подобни аргументи имат отношение към всички страни в процеса, именно заради придобитата популярност на настоящото дело. Важното е, дали съдът се повлиява от този обществен натиск или не по начин, който изкривява обективната истина. В случая, това категорично не може да се каже, че се наблюдава при постановяване на съдебния акт от САС, което е видно от аргументацията в мотивите към него. В допълнение, неубедително е твърдението, че една подписка, характеризираща подсъдимия като човек, представлява навлизане на общественото мнение в съда. Ако се приеме едно такова становище, тогава следва всяка една приета характеристика да бъде отхвърлена с този довод. Употребената в протеста аргументация, че подписката представлява „манипулации на емоционална основа“ е житейска, а не юридическа констатация и е ирелевантна. В този смисъл, правилно въззивната инстанция е кредитирала същата тази подписка, определяща подсъдимия като човек с добри качества и без наблюдавани противообществени прояви. Само по себе си едно такова изявление, подкрепено от множество хора, представлява констатация, възприета през субективния поглед на лица от близкото обкръжение на подсъдимия и имащи пряко наблюдение върху неговите действия и живот. Ако може да се направи сравнение, това представлява подобен вид волеизявление, каквото ще бъде на съсед, домоуправител, учител или приятели, които описват като какъв човек познават въпросното лице.

Резонно контролираната инстанция е коментирала и младата възраст на подсъдимия, тъй като тя е в основата на въпросната дейност, включваща необоснованото съзнание за сигурност при управлението и контрола на МПС и допринесло за процесния трагичен инцидент. Подсъдимият е бил на 18 години със скорошно придобито свидетелство за управление на МПС. Същият не е притежавал изградени стереотипи при управлението му и оттам се е стигнало до negliжиране на основни правила на поведение, характерни при вече утвърдени и опитни водачи на пътни превозни средства (ППС). Именно поради тази причина, а и каквато е практиката на ВКС, младата възраст се взема предвид като смекчаващо отговорността обстоятелство. А в случая, тя е обективен факт и за да бъде отчетена, не е необходимо възрастта на подсъдимия да е неразривно свързана с другите факти, събрани по делото.

Правилно САС е отхвърлил доводите на СГС за изключване от смекчаващите отговорността обстоятелства направеното самопризнание. Основателно е разграничено признаването на фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителен акт, което е визирано в чл.371, т.2 НПК и признанието и съдействието на А. в хода на досъдебното производство. Последното не е случайно, тъй като признаване на вина и съдействие от страна на извършителя още в началния стадий на досъдебното производство е акт, който значително предхожда разглеждането на делото по реда на глава XXVII НПК. Именно поради тази причина резонно е цитирано и ТР №1/2009г. по НД №1/2008 год., където в т.7 ОСНК на ВКС изрично отбелязва, че „при определяне на наказанието съгласно правилата на чл.373, ал.2 НПК, признанието по чл.371, т.2 НПК не следва да се третира като допълнително смекчаващо отговорността обстоятелство, освен ако съставлява елемент на цялостно, обективно проявено при досъдебното разследване процесуално поведение, спомогнало за своевременното разкриване на престъплението и неговия извършител“. ВКС е насочил съдилищата, че разглеждайки личността на дееца трябва да се взема

предвид и неговото процесуално поведение в хода на цялото наказателно производство, „обективизирано и чрез направеното от него признание“. В този контекст в тълкувателното си решение касационната инстанция изрично е подчертала, че признанието *„следва да се оценява с оглед на характеристиките и съдържанието на самопризнанието като форма на съдействие при установяване на обективната истина“*. Съдебната практика е преценила, че признанието би се приемало като смекчаващо отговорността обстоятелство, ако то е спомогнало своевременно и съществено за разкриване на деянието и извършителя още в хода на досъдебното производство, „а не е следствие от ефективната дейност на компетентните органи“. Съвсем друго е положението с формалното волеизявление по чл.371, т.2 НПК, с което подсъдимият признава фактите в обвинителния акт. В този случай, действително, съдът не следва да ги възприема допълнително като смекчаващо обстоятелство при индивидуализация на санкцията, тъй като „благоприятната последица от този вид самопризнание е предопределена от закона (чл. 373, ал. 2 НПК)“.

В процесния случай, правилно, съобразявайки се със задължителния характер на горесцитираното тълкувателно решение, САС е отчел фактите по делото, че действията на подс.А., свързани с признанието, са спомогнали при изясняване на обективната истина, което не е единствено следствие от дейността на компетентните органи. Основание за това дава поведението на самия подсъдим, който от самото начало на досъдебното производство до приключването му е правил подробни обяснения с признание за авторството. Тоест, същият с действията си е спомогнал за разкриването на обективната истина.

На следващо място, не трябва да се пренебрегва фактът на неговото разкаяние и съжаление. Частните обвинители и представителят на държавното обвинение не приемат същото това разкаяние за искрено, като представят доводи за своите твърдения, но по делото няма доказателства, които да потвърждават този извод. Сключването на брак след деянието, който се представя като отегчаващо доказателство в протеста, не може да се приеме като събитие, което разколебава искреността на разкаянието. Мнението на този състав на ВКС е, че разглежданият факт следва да се приеме като доказателство при индивидуализацията, което е и задължение за съда, посочено в чл.102, т.3 НПК. Текстът повелява, че в наказателното производство подлежат на доказване освен всичко изброено, семейното и имущественото положение на подсъдимия. Сключването на граждански брак и раждането на дете не представя подсъдимия в негативна светлина в контекста на причинения от него трагичен резултат. Именно поради тази причина, както правилно е посочил въззивният съд, това не може да се приеме като отегчаващо отговорността обстоятелство.

Не на последно място, през цялото време подсъдимият е имал последователно, добросъвестно и коректно процесуално поведение, което допълнително е спомогнало за по-бързото приключване на производството и разкриване на фактите и обстоятелствата по делото. Всичко гореизложено основателно е дало причина на САС да приеме самопризнанието, но не в рамките на съкратеното съдебно следствие, като смекчаващо отговорността обстоятелство.

В обобщение, неоснователно е възражението в протеста, че въззивният съд неоправдано е завишил значението и стойността на смекчаващите отговорността обстоятелства, което в крайна сметка да е рефлектирало върху крайния резултат при определяне на наказанието. По никакъв начин не се наблюдава завишаване на значението на смекчаващите обстоятелства в контекста на съпоставката с отегчаващите такива.

По отношение на посоченото в протеста за отегчаващите отговорността обстоятелства прави впечатление възражението за липсата на релевантна оценка от съда на това, че не са предприети действия за предотвратяване на последиците от подсъдимия. Не са оценени правилно начинът, по който са били умъртвени пострадалите, начинът по който подсъдимият е управлявал МПС – безотговорно и опасно и без какъвто ѝ да е контрол. Недооценен е начинът, по който е бил управляван автомобилът след удара, многобройните травми и поражения.

САС е приел, че не възприема тези доводи на обвинението, тъй като същите липсвали в обвинителния акт. Този извод е неправилен поради обстоятелството, че всичко, което в рамките на съдебното производство се установи във връзка с подобни факти може да се приеме като индивидуализиращи белези, свързани с отегчаващи или смекчаващи отговорността обстоятелства. В случая, такива данни са доказани и фигурират в обвинителния акт. Те са част от фактическата обстановка, която обуславя квалификацията на деянието, а установените в по-късен момент не са от онези, за които може да се приеме, че са утежнили оценката на деянието и са влошили положението на дееца и оттам да се възприемат като отегчаващи такива. Случаите, в които съдът може да приеме отегчаващи отговорността обстоятелства, както в настоящия казус, без те да са изрично установени в обвинителния акт е, ако същите тези факти са безспорно установени в хода на съдебния процес и то събрани и проверени по реда на НПК без да бъдат съмнение за тяхната достоверност. На второ място, следва същите да са релевантни към престъплението и отговорността на подсъдимия, като отегчаващите обстоятелства е нужно да имат пряко отношение към извършеното деяние. Освен това, трябва да е дадена възможност на подсъдимия да се защити срещу тях. Съдът може да приеме допълнителни отегчаващи обстоятелства, но не може да обоснове виновността на подсъдимия за друго престъпление или на базата на фактически обстоятелства, които не са били предмет на обвинението. Случаят не е такъв, тъй като в хода на съдебното производство с оглед приетите гласни и писмени доказателства и доказателствени средства, и извършените експертизи се установява, че подсъдимият е управлявал автомобила с констатираната скорост в период, който не е бил само към момента на удара, но преди и след това, както и фактът, че са нанесени множество наранявания, което от своя страна е видно от СМЕ. Същото се отнася и до това какво се е случило след удара, което е описано в обвинителния акт и е било установено с доказателства по делото. За всички тези обстоятелства са знаели подсъдимият и защитникът, тъй като те са били известни още в досъдебната фаза и са имали възможност да се защитят. Друг е въпросът дали това води до завишаване на степента на обществена опасност на деянието и следва ли допълнително да се възприема като отегчаващо такова при индивидуализацията на наказанието. В процесния случай това би било недопустимо, тъй като същите тези обстоятелства – висока скорост, множество телесни увреждания, довели до смърт на пострадалите и липса на контрол са допринесли за определяне на съставомерността с две квалифициращи обстоятелства, което от своя страна се е отразило чрез завишаване на обществената опасност на самото деяние.

По отношение на възражението в протеста, че съдът не е отчел правилно двете квалифициращи обстоятелства, пешеходната пътека и повече от два пъти превишаване на разрешената скорост, отново няма как да се приеме като основателно.

Както правилно е констатирано, тъй като в случая става въпрос за повече от едно квалифициращо обстоятелство, същите са взети предвид от съда. В

допълнение, като основно отегчаващо е възприето превишената скорост повече от два пъти. Коментирана е изрично и наличната пешеходна пътека. Именно последните отегчаващи, макар и по-малко като брой, са дали основание заради по-голямата си тежест да доведат до баланс между смекчаващи и отегчаващи такива. Последното правилно е възприето от въззивната инстанция, тъй като макар да е налице дисбаланс в количествения критерий, то от съществено значение е тежестта и значимостта на тези обстоятелства - два пъти превишаване на разрешената скорост и наличието на две квалифициращи обстоятелства - пешеходна пътека и смърт на повече от едно лице, които макар и квалифициращи, се явяват отегчаващи поради факта, че са повече от едно. Тежестта и значимостта на отчитаните факти е важна, защото може да синхронизира дисбаланса от количествена гледна точка, тъй като не всички обстоятелства имат еднаква тежест. Така например, едно отегчаващо обстоятелство може да „надделее“ над няколко смекчаващи и обратно. Въобще, съдът оценява качествената значимост на всяко установено обстоятелство, за да може след това да индивидуализира по най-правилния начин наказанието, което е сторено от контролираната инстанция.

Съдът е изпълнил задължението си да прецени как установените факти влияят върху степента на обществена опасност на деянието и дееца. В случая, констатираните брой, значение и тежест на двете групи обстоятелства ги уравнивява.

По отношение на касационните жалби на частните обвинители и техните повереници:

В касационната жалба на адв. И. Т. – повереник на частните обвинители Д. М., П. М., П. С. и Д. С., извън вече коментираното по отношение на възраженията на прокуратурата, тъй като в една голяма част те се преповтарят, се сочи, че съдът не е отчел правилно отегчаващите отговорността обстоятелства като това, че жертвите на престъплението са били на млада възраст и така, както това обстоятелство е взето предвид за подсъдимия, е следвало да се отчете и за починалите лица, което от своя страна би завишило обществената опасност на деянието. Същото се отнася според жалбата и за добродетелите на жертвите, които не са констатирани, за разлика от тези на подсъдимия.

Настоящият състав осъзнава огромната човешка трагедия и начинът, по който същата се е отразила върху пострадалите – частни обвинители. От друга страна, обаче, съдът се съобразява и с определени юридически постановки, които са изцяло съответни на законите и съдебната практика от десетилетия. Последното е част от гаранцията за стабилитет, предвидимост и законосъобразност на съдебните решения. Именно в тази връзка, в свои решения, тъй като такива оплаквания са правени многократно и по други дела и от други страни, ВКС е изградил и своята практика, която се основава на обективни постановки и логични изводи. В случая не се оспорва фактът на младата възраст на починалите лица. Тук основният проблем, който следва да се разясни е дали младата възраст на пострадалите при всички положения трябва да се приема като отегчаващо отговорността обстоятелство за подсъдимия по отношение на непредпазливо престъпление, каквото е процесното.

Нееднократно в съдебната практика е цитирано Решение № 445/26.04.1979 г. на III н.о. на ВС на РБ по н.д. № 311/1979 г. Въпреки по-голямата давност на този съдебен акт, същият се е превърнал в базисен, с оглед разбирането за разглеждания проблем. Основното, което това решение прогласява във връзка с настоящото оплакване е, че „при непредпазливите деяния, данните за личността на пострадалия

и неговите качества: лошото му здравословно състояние, възрастта, служебното му и обществено положение, характеристикните данни за него и др., не се обхващат от съзнанието на дееца, поради което и не могат да се преценят като отегчаващи или смекчаващи вината обстоятелства“. Именно поради тази причина няма възможност да се вмени във вина на подсъдимия и оттам да се възприеме като отегчаващо отговорността обстоятелство този факт, ако същият не е познавал пострадалите, ако не е имал знание за тяхната възраст и добродетели, и това как са се изградили те в обществото като личности. Последното е напълно логично с оглед на обстоятелството, че субективният елемент се характеризира със знание, тъй като ако се застъпи обратното становище, това от своя страна може да доведе до опасна тенденция, която ще бъде в явно противоречие с наказателно-правните принципи, че едно лице би могло да носи отговорност за несъзнавани от него факти и обстоятелства. Не е за пренебрегване и още нещо, че в случая става въпрос за непредпазливо деяние, така както е повдигнато обвинението при неговата по-лека форма на вина - небрежност, при която липсват интелектуалният и волеви момент. Последното е така поради обстоятелството, че за разлика от престъпната самонадеяност при небрежността интелектуалният и волеви момент са заменени с отрицателен и положителен елемент. При отрицателния деецът не е предвиждал настъпването на общественоопасните последици. Има се предвид това, че се касае до отсъствие на тази интелектуална дейност, която би довела до познанието за бъдещото възможно или сигурно настъпване на престъпния резултат – Решение № 767/91 г. на I н.о., Решение № 659/93 г. на I н.о. и други. Именно поради тази причина в съзнанието на дееца не се отразяват свойството на деянието, престъпните последици и причинната връзка между тях и за това небрежността е известна като несъзнавана непредпазливост. В този смисъл, няма как подсъдимият да е имал представа за личностните качества на жертвите на неговото престъпление.

Съвсем различно ще е, ако подсъдимият е познавал пострадалите и е знаел каква е тяхната възраст и обществено положение. Тогава вече ще може това обстоятелство да се възприеме като отегчаващо. В този смисъл са Решения 478/24 г. на II н.о., 123/25 г. на III н.о., 392/24 г. на III н.о., 17/22 г. на III н.о., 110/14 г. на II н.о., 97/19 г. на I н.о., 341/24 г. на I н.о., 74/19 г. на II н.о. на ВКС. Разбира се, има и различна от гореизброената практика, но доминиращата е вече споделената.

В касационните жалби се засяга един много важен въпрос, който също многократно е бил коментиран в различни решения на Върховния съд, а именно: *как следва да се третира общественото мнение при ПТП и следва ли да бъде отчетено при обществената опасност на деянието като отегчаващо отговорността обстоятелство?*

Следва да се има предвид, отговаряйки на това оплакване, че наказателното право се основава на принципите на обективност и законност. Съдът е длъжен да прилага закона такъв, какъвто е, и да се основава на доказателствата по делото. Общественото мнение, макар и важно, е субективно и може да бъде повлияно от различни фактори, които не са пряко свързани с конкретните обстоятелства на престъплението и вината на дееца. Включването на общественото недоволство би могло да доведе до непоследователност и субективност при определяне на наказанието. На следващо място, ако се отчете общественото мнение, то това ще представлява риск от „наказание под натиск“. Това е така, тъй като ако обществената реакция се вземе предвид при определяне на наказанието, съществува реалната опасност съдът да бъде повлиян от емоции и да наложи по-тежко наказание, отколкото заслужава деецът според закона и доказателствата по делото. Това би нарушило принципа на справедливост и индивидуалност на

наказанието. От друга страна, важното в случая е да се има предвид, че НК съдържа редица изчерпателно изброени отегчаващи обстоятелства, които са свързани с конкретните действия на дееца, неговите мотиви, причинените вреди и други обективни факти около извършване на престъплението (например висока скорост, както е в случая; бягство от местопроизшествието; алкохол; дрога и др.). Тези обстоятелства са преценени от законодателя като релевантни за завишаване на наказанието. В заключение по този въпрос, обществената реакция, макар и разбираема, не се приема като пряко отегчаващо отговорността обстоятелство, за да се гарантира справедливост и да се избегне рискът от емоционално обусловени наказания. Съществуват други, законово регламентирани отегчаващи обстоятелства, както и допълнително събрани в наказателното производство, които се вземат предвид при определяне на наказанието на виновните водачи. Именно поради тази причина не може да се удовлетвори искането на частните обвинители, че силната обществена реакция следва да се отчете като отегчаващо отговорността обстоятелство, завишаващо обществената опасност на деянието.

И в двете касационни жалби се акцентира върху използваните дълги светлини от подсъдимия, като в тази на повереника – адв. П. се сочи, че този факт, комбиниран с високата скорост, разкрива дързост, negliжираща правилата за движение по пътищата и незачитаща човешкия живот и здраве. Във връзка с така представеното оплакване следва да се има предвид, че високата скорост е отчетена като основно отегчаващо отговорността обстоятелство заради двукратното ѝ превишаване над разрешената за въпросния участък. Това, че е налице движение с дълги светлини, което се констатира в автотехническата експертиза, с оглед осветеността, наблюдавана от видеоматериала, няма пряка връзка с незачитането на човешкия живот и здраве. Що се отнася до това дали дългите светлини са заслепявали другите участници в движението, по делото няма категорични доказателства, установяващи това обстоятелство и в допълнение този факт няма отношение към самото ПТП и причините за неговото настъпване.

С оглед оплакването, че съжалението на подсъдимия е неискрено.

Следва да се отчете, че няма доказателства подс. А. да се е стремил към избягване на наказателна отговорност, което да води до извод за неискреност на съжалението. В този контекст трябва да се отчете фактът, че първоинстанционното производство е протекло по реда на чл.371, т.2 НПК, поради което се предвижда от законодателя смекчаване при определяне на наказанието, тъй като същият е признал отбелязаната в обстоятелствената част на обвинителния акт фактология на базата, на която е повдигнато обвинение за извършено престъпление.

По отношение на възражението, че не следвало да се възприеме чистото съдебно минало и липсата на нарушения по ЗДвП за смекчаващо отговорността обстоятелство, поради младостта на подсъдимия.

Независимо от младостта на подсъдимия, липсата на осъждания е факт, който не може да не бъде отчетен и САС е развил доводи, с които настоящата инстанция се солидаризира и намира за безпредметно да преповтаря.

Що се отнася до констатациите на въззивния съд, че не следва да се вземат предвид липсата на нарушения по ЗДвП, ВКС не може да се съгласи с този извод, тъй като макар да е имал свидетелство за управление само от около два месеца, то в същия този период може да се реализират нарушения, които да бъдат констатирани. В този смисъл, както и при свидетелството за съдимост, това е факт, който няма основание да бъде изключен. Друг е въпросът, че същият не променя съществуващия баланс с оглед по-малката си значимост в контекста на отегчаващите обстоятелства.

По отношение на касационната жалба на подсъдимия и неговия защитник – адв. Д. М.:

Едно от възраженията на защитника е, че САС неправилно не е приел съпричиняването от страна на пострадалите, а именно нарушение на чл.113 ЗДвП, тъй като жертвите от престъплението са могли да възприемат МПС от достатъчно голямо разстояние и въпреки това са продължили да се движат по пешеходната пътека без да съобразят поведението си с приближаващото ППС като по този начин доброволно са се поставили в опасност.

За така отбелязаното оплакване на жалбоподателя чрез неговия защитник следва да се посочи, че самият закон изрично фиксира, че при ПТП на обозначена пешеходна пътека и когато водачът е превишил скоростта, пешеходецът не се счита за съпричинител. Чл.119, ал.5 ЗДвП (Нова - ДВ, бр.9 от 2017 г., в сила от 26.01.2017 г.) гласи: „При пътнотранспортно произшествие с пешеходец на обозначена пътна маркировка „пешеходна пътека“, когато водачът е превишил разрешената максимална скорост за движение или е нарушил друго правило от Закона за движението по пътищата, имащо отношение към произшествието, пешеходецът не се счита за съпричинител за настъпване на съответното произшествие“. С последната разпоредба на чл.119 ЗДвП законодателят е приел, че щом ПТП е осъществено на пешеходна пътека и водач е превишил максимално разрешената скорост за движение, са без значение конкретните обстоятелства и е ирелевантно неспазването от страна на пешеходеца на задължението по чл.113 ЗДвП.

Другото възражение на касатора е, че неправилно САС е приел баланс на смекчаващите и отегчаващите отговорността обстоятелства, тъй като са налице повече смекчаващи такива.

В настоящото решение съдът вече анализира съдебната практика по повдигнатия въпрос за баланса и индивидуализацията на наказанията и в този смисъл няма да се преповтаря.

Що се отнася до възражението, че съдът е абсолютизирал високата скорост като отегчаващо отговорността обстоятелство и това, че е част от квалификацията не давало възможност да се третира със значителна тежест, е неоснователно. Твърди се още, че ако се възприеме обратната позиция, това ще доведе до неправилно приложение на материалния закон, тъй като чл.21, ал.1 ЗДвП не се намира в причинно-следствена връзка с ПТП. Сочи се, че съдът е игнорирал множество обстоятелства, за да отговори на обществения отзвук.

Отговаряйки на това оплакване, настоящият състав на първо място следва да отчете, че претенцията за нарушение на материалния закон изрично е заявена от адв. М. като такава, свързана с разпоредбата на чл.58а, ал.4 НК. В този смисъл, наличието на причинно-следствена връзка между инкриминираната бланкетна норма и причинения резултат е безпредметно да бъдат коментирани. Още повече, самият защитник е дал отговор като е отбелязал, че обвинителната теза, която в случая е доказана, е, че скоростта на движение е в причинно-следствена връзка с ПТП. Това е така, с оглед на обстоятелството, подкрепено и от автотехническата експертиза, че при всяка друга скорост, по-ниска от процесната, ПТП е нямало да настъпи, тъй като подсъдимият би се разминал с тях. И понеже именно заради високата скорост се е осъществило процесното произшествие, то при това положение не може да се говори за абсолютизиране на високата скорост като отегчаващо отговорността обстоятелство, но няма и как същата да не бъде поставена в основата на отегчаващите обстоятелства поради двойното ѝ завишение и механизма на реализация на пътнотранспортното произшествие. Освен високата скорост по делото са отчетени и други отегчаващи фактори, които вече бяха

подробно разгледани и балансът е приет от съдилищата именно заради по-голямата им тежест и това е напълно резонно заключение, основано на закона и доказателствата.

По отношение на това, че съдът е отговорил на обществения отзвук. Следва да се обърне внимание, че и на това оплакване, но в обратен смисъл, съдът вече даде подробен отговор, тъй като от страна на частните обвинители и повереници се дава друга трактовка, че именно общественият отзвук следва да бъде допълнително основание за завишаване опасността на деянието и затова трябва да бъде отчетен. В случая съдът е изпълнил своите задължения безпристрастно, невлияейки се от фактори извън наличните доказателства по делото и приложимия закон да постанови правилно и законосъобразно решение.

С оглед на посочените съображения следва да се отхвърлят като неоснователни исканията за намаляване на наказанията.

По отношение на оплакването за допуснати съществени процесуални нарушения, свързани с неправилен и превратен анализ на доказателствата и нарушение на материалния закон поради неправилното приложение на чл.58а, ал.4 НК.

САС в своята аналитична дейност е съобразил всички факти и обстоятелства по делото, разгледал е наличната доказателствена маса като е коментирал отделните доказателства и доказателствени средства поотделно и в тяхната съвкупност.

Претендираното нарушение в аналитичната дейност на въззивния съд чрез неотчитане алкохолното повлияване на пострадалите - 1,85 промила за А.-М. М. и 1,36 промила за Я. С., е коментирано от САС от гледна точка на механизма на възникване на ПТП, с чиито анализ ВКС, при първо редовно гледане на делото, каквото е настоящото, не се занимава. Предмет на касационната проверка не е правилността на неговото установяване. Освен това, алкохолната концентрация в кръвта на пострадалите може да се разглежда само на плоскостта на възражението за съпричиняване, за което вече бяха изложени мотиви.

Не се отчита и липса на мотиви в решението по отношение, наложеното на подсъдимия кумулативно наказание „лишаване от правоуправление“, както възразява защитата. В случая, САС изцяло се е присъединил към разрешенията, предложени от СГС, което не е недопустим подход, когато въззивната инстанция изцяло споделя аргументите на първата.

В този смисъл е неоснователно оплакването за допуснати съществени процесуални нарушения.

Не може да се говори и за неправилно приложение на чл.58а, ал.4 НК. Както е известно, чл.58а НК предвижда редукция на наказанието, а именно намаляване с една трета при съкратено съдебно следствие, какъвто е процесният случай, когато подсъдимият признае фактите и се съгласи да не се събират доказателства за тях. Алинея 4 изрично указва, че ако едновременно са налице условията по ал.1-3 на чл.58а НК и условията на чл.55 НК, съдът прилага само чл.55, ако е по-благоприятен за дееца. Това е ключовият момент, защото неправилно приложение би било, ако съдът, при наличието на условията за приложение на чл.55 НК (многобройни или изключителни смекчаващи обстоятелства) е приложил само редукцията на чл.58а НК, без да съобрази дали чл.55 НК няма да доведе до още по-благоприятен за дееца резултат. Или обратното - ако е приложил чл.55 НК, а е следвало да приложи чл.58а НК, тъй като в конкретния случай той е по-благоприятен. Практиката на ВКС е категорична, че при конкуренция между чл.58а НК и чл.55 НК, съдът е длъжен да извърши сравнителен анализ и да приложи онази разпоредба, която е по-благоприятна за дееца. Това означава, че не може

автоматично да се приложи едната, без да се провери дали другата не дава по-добър резултат по отношение на размера или вида на наказанието. В случая не може да се говори за съществено процесуално нарушение поради липса на мотиви за избор между двете разпоредби на чл.55 НК и чл.58а НК, тъй като не са едновременно налице условията по чл.58а, ал.1 НК и чл.55 НК, за да се приеме, че съществува неприлагане на по-благоприятния закон. Както вече бе коментирано, с оглед индивидуализацията на наказанието и във връзка с наличните отегчаващи и смекчаващи отговорността обстоятелства, констатацията е, че е налице баланс при същите.

В хода на делото по същество адв. М. моли съда да съобрази с оглед размера на наказанието практиката на ВКС по идентични дела - Решение № 560 на II н.о. по н.д. № 540; Решение № 370 на II н.о. по н.д. № 385/2009 г.; Решение № 233 на ВКС, II н.о. по н.д. №876/2018 г.; Решение № 178 на ВКС на I н.о. по н.д. № 252/2015 г. и Решение № 193/2018 г. по н.д. № 724/2018 г. на I н.о. Тук следва да се каже, че с оглед предвидимостта и стабилитета на правораздаването, еднообразието в съдебната практика при прилагане на закона е ключов фактор. От друга страна, не следва да се пренебрегва факта, че въпросният стабилитет основно се гарантира от тълкувателната дейност на ВКС, която е и задължителна. Действително, съдебната практика и идентичността на казусите винаги се е вземала предвид и посочените примери от защитника водят в тази посока, тъй като това се прави с оглед гарантиране на справедливост и равенство пред закона, предвидимост на съдебната система и контрол за законосъобразност. Въпреки това, всяко дело е строго индивидуално по своята същност, тъй като няма абсолютно идентични казуси. Всеки казус е строго специфичен със своите нюанси, които могат да повлияят на размера на наказанието, както е и в процесния случай. Такива обстоятелства са личността на дееца, конкретните факти по делото, наличие на други смекчаващи и отегчаващи отговорността обстоятелства. В обобщение, практиката на ВКС цели да създаде общи насоки и критерии за определяне на наказанията, като същевременно позволява на всеки съд да отчете индивидуалните характеристики на всеки казус. Така, макар и да се използват примери от сходни дела за постигане на еднообразие, окончателният размер на наказанието винаги е резултат от преценка на всички относими обстоятелства по конкретното дело. С оглед на изложеното, не следва да се уважи искането на адв. М. за идентично съобразяване с посочените дела във връзка с размера на наказанието.

По отношение на един от основните въпроси, който се поставя от всички касатори и е намерил своето решение в множество актове на ВКС, а именно, кое следва да е с приоритет – индивидуалната или генерална превенция при определяне на наказанието. В общи линии – прокурорът и частни обвинители считат, че приоритет следва да има генералната превенция, а защитата обратното.

В контекста на представения проблем, ВКС последователно разглежда тези две цели при определяне размера на наказанието и условията за неговото изтърпяване. В трайната си съдебна практика върховната инстанция подчертава, че индивидуалната превенция е водеща и приоритетна при индивидуализацията на наказанието. Тълкувателно решение № 2/22.12.2016 год. на ОСНК на ВКС по т.д.№2/2016 год. посочва, че при преценка за строгостта на наказанието „лишаване от свобода“, приоритет има поправянето на осъдения. Това означава, че общата превенция, макар и значим фактор, не следва да бъде надценявана и не е водеща за сметка на възможността деецът да се поправи, за да бъде достоен член на обществото. Целта е да се въздейства върху него така, че да не извършва нови престъпления. Генералната превенция също е важна цел, но не за сметка на индивидуалната. ВКС многократно е подчертавал, че строгостта на наказанието не

е единственият или най-важен фактор за генералната превенция, както се сочи от частните обвинители и прокуратурата. По-съществена е неотвратимостта на наказанието – т.е. сигурността, че извършителят ще бъде наказан. Именно поради тази причина ВКС константно е отбелязвал, че определянето на наказанието не може да бъде механично или формално. Това означава, че съдът при индивидуализацията не може просто да наложи наказание въз основа на „идентични“ казуси, без да отчете конкретните обстоятелства и личността на дееца.

В случая, определената санкция е в размер от 9 години „лишаване от свобода“, въпреки множеството смекчаващи обстоятелства, поради наличието макар и по-малко по численост, но по-тежки отегчаващи обстоятелства. Наложено наказание съвпада със средния размер, предвиден в закона, в редакцията му към датата на деянието, която норма е по-благоприятна за дееца от действащата понастоящем, като няма възможност да бъде приложена разпоредбата на чл.55 НК. Именно поради тази причина, определеният размер от 9 години, редуциран с 1/3 на 6 години, се явява законосъобразен, съобразен с наличните доказателства и съдебна практика. Предвид размера на индивидуализираното наказание на подсъдимия не стои въпросът за неговото отлагане по реда на чл. 66 НК.

Не следва да се пренебрегва и не малкото лишаване от правоуправление на подсъдимия, което ще представлява допълнителна превенция за него, тъй като от една страна за 9 годишен период няма да представлява опасност за другите участници в движението и от друга страна ще въздейства поправително за него и предупредително за другите членове на обществото.

В заключение, въпреки обществения резонанс на процесния случай, съдът е задължен да поддържа баланс между обществените очаквания за справедливост и необходимостта от спазване на законовите принципи при индивидуализацията на наказанието. Макар че настоящият състав осъзнава чувствителността на обществото към високата степен на обществена опасност на подобен вид деяния, то в никакъв случай не следва да се пренебрегва и фактът, че правосъдието не може да бъде повлияно от емоционални реакции, тъй като трябва да се основава на обективен анализ на фактите и приложимото законодателство.

Предвид изложените съображения, настоящият съдебен състав намира, че не са налице посочените в протеста и жалбите касационни основания по чл.348, ал.1, т.1, т.2 и т.3 НПК и въззивното решение следва да се остави в сила като правилно и законосъобразно.

Така мотивиран и на основание чл.354, ал.1, т.1 от НПК, ВКС, второ наказателно отделение,

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 380 от 14.11.2024 година по ВНОХД № 1012 от 2024 година по описа на Софийски апелативен съд – III наказателен състав.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:1.